

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
МИСТЕЦТВА І КУЛЬТУРИ

ФОРТЕПІАННИЙ АНСАМБЛЬ

Програма для фортепіанних
факультетів музичних вузів України

КИЇВ - 1993

Упорядники:

викладачі кафедри камерного ансамблю та концертмейстерської підготовки Донецької державної консерваторії ім. С. Прокоф'єва
Доцент ЛАВРИК Наталія Ізмаїлівна та
ст. викл. СТРОЧАН Наталія Миколаївна.

Рецензенти: Н. С. БУЗАНОВА, зав. кафедрою камерного ансамблю Одеської консерваторії
В. О. КОЗЛОВ, доцент кафедри спеціального фортепіано Київської консерваторії

Відповідальний за випуск: В. І. ВОЛОХОНОВИЧ

Редактор:

Затверджено Радою Донецької консерваторії
пр. № 9 від 30.06.1993 р.

ПОЯСНОВАЛЬНА ЗАПИСКА

Спільне музикування займає одне з важливих місць у виконавській діяльності піаніста і потребує такого ж цілеспрямованого, послідовного розвитку, як і виховання індивідуальних професійних якостей в спеціальних класах.

Завдання курсу фортепіанного ансамблю обумовлюються різноманітністю функцій цього виду спільного музикування. З одного боку фортепіанний дует - інструментальний ансамбль з багатомісторією та різноманітним репертуаром. Він міцно затвердився в останні роки на концертній естраді. З другого - дует двох концертмейстерів - найбільш поширена форма аккомпанаторської роботи в класах хорового та оркестрового диригування музичних училищ та вузів.

Вивчення майстерності спільної гри у фортепіанному ансамблі об'єднує виконавців одного фаху і сприяє необхідності підкорення індивідуальної творчої волі кожного партнера загальній виконавській меті.

Фортепіанний ансамбль передбачає ансамблеву гру на одному та двох інструментах в чотири та більше рук. Обидві форми виконавства мають своєрідну специфіку. Різниця між цими ансамблями дуже велика, бо торкається їх принципових стильових основ: два інструменти дають виконавцям значно більшу свободу, незалежність у використанні регістрів, педалей і таке інше, в той час як близьке сусідство піаністів за однією клавіатурою сприяє їх внутрішній єдності та співпереживанню. Різниця у характері ансамблів відбилася і в музиці, яка створювалася для них: твори для двох фортепіано тяжіють до віртуозності, концертності, а твори для фортепіано в чотири руки - до стилю камерного музикування.

Завдання курсу фортепіанного ансамблю не обмежуються удосконаленням піаністичних навиків. Вони сприяють набуттю тих якостей, які в подальшому будуть необхідні студентам в інших ансамблевих класах, на різних етапах професійної діяльності:

- вміння чути звучання всього ансамблю в цілому та відповідно з ним оцінювати динамічний баланс ансамблю;

- вміння добитися в необхідних випадках тотожності виконання усіх елементів музичного твору, штрихів, педалізації, звуковидобування тощо;

- вміння грати в одному темпі, постійно відчувачи спільність руху;

- вміння працювати над єдністю художнього задуму, драматургічною концепцією твору та втілювати її в процесі спільного виконання.

Тотожність Інструментів у фортепіанному ансамблі створює специфічність складності, такі як одночасне взяття звуку, синхронне виконання унісонних та паралельних рухів і таке інакше. Успішне подолання таких складностей - свідомство високої дисципліни партнерів та високого рівня ансамблю. Спільний пошук рішень художніх задач стимулює аналітичну роботу кожного з учасників ансамблю над індивідуальними особливостями свого піанізму.

При складанні ансамблю як колективу викладач повинен мати увазі професійні можливості студентів, для того, щоб збагачуючи один одного, вони злилися в єдиний ансамблевий комплекс.

Репертуар для фортепіанних ансамблів можна розділити на оригінальні твори, створені для фортепіанного дуету, та на перекладення симфонічних, ансамблевих, органних та сольних фортепіанних творів.

В репертуарний список даної програми внесені^{1/} ті транскрипції та концертні обробки, які входять або можуть увійти в репертуар сучасних виконавців поряд з оригінальними творами для двох фортепіано.

В учбовий план кожного дуету слід включати твори різних стилевих напрямів та жанрів: ансамблі російських та західноєвропейських класиків, вітчизняних та зарубіжних композиторів, твори циклічної форми /сонати, скіти/, поліфонічні та концертні п'єси.

Керівнику класу фортепіанного ансамблю необхідно знайомити студентів з транскрипціями для фортепіанного дуету творів українських авторів. Основою національної музично-стильової єдності цих перекладень стало багатство народного мелосу України, танцювальна ритміч-

^{1/} Основа да ідей публікації - "Фортепіанний ансамбль. Програма для фортепіанних оркестрів, музичних вузів. Москва. 1988."

ність, синтез думи та обрядових пісень. Найбільш цінна якість цих транскрипцій - програмність у широкому значенні, чітка жанровість, яка забезпечує яскраві музичні образи і дозволяє молодим музикантам рельєфно сприймати зміст великих концепцій.

Оригінальні твори сучасних українських композиторів дозволяють молодим музикантам усвідомити особливості новаторських та традиційних засобів виразності, розвивати чутливу реакцію до інтонацій різних регіонів України та оволодіти примхливою мерто-ритмічною імпровізаційністю.

Крім творів, які ретельно вивчаються, а потім виконуються на академічних та відкритих концертах, необхідно ширше знайомитися з ансамблевою літературою, удосконалюючи навички читання з листа в чотири руки, бо спроба створити власну інтерпретацію завжди веде до більш глибокого розуміння музики, ніж її прослуховування.

Найбільш яскравим у творчому відношенні дуетам, слід нагадати можливість займатися фортепіанним ансамблем весь час навчання у вузі. Так може створитися ансамбль, здатний вести у перспективі концертну діяльність.

В останні десятиріччя простежується активний інтерес українських композиторів і виконавців до камерної музики, зокрема до фортепіанного дуету. Виявленню талановитої творчої молоді сприяє регулярне проведення конкурсів камерних ансамблів, яке стимулює появу оригінальних творів українських композиторів для двох фортепіано. Всі ці фактори стали основою для створення оновленої програми з фаху "Фортепіанний ансамбль", яка доповнена та розширена творами та перекладеннями українських композиторів, а також опусами вітчизняних авторів, створеними в останні роки.

ПРИБЛИЗНИЙ РЕПЕРТУАРНИЙ СПИСОК.

Твори для двох фортепіано з оркестром.

Абрамєв Б.	Концерт для двох фортепіано та струнного оркестру	II
Бах І.С.	Концерт до мінор для двох фортепіано та струнного оркестру	II
Брух М.	Концерт для двох фортепіано з оркестром	III
Дуссек І.	Концерт для двох фортепіано з оркестром	II
Мендельсон Ф.	Концерт для двох фортепіано з оркестром	III
Моцарт В.	Концерт для двох фортепіано з оркестром	III
Пуленк Ф.	Концерт для двох фортепіано з оркестром	III
Роутори А.	Концерт для двох фортепіано з оркестром	III
Сен-Санс К.	Карнавал тварин	II
Фортнер В.	Фантазія на тему ВАСН для двох фортепіано, дев'яти солістів та оркестру	III

Оригінальні твори для двох фортепіано

А/ Сонатні, сюїтні та поліфонічні цикли.

Аренський А.	Сюїта №1 ор.15	II
	Сюїта №3 ор.33 /Варіації/	III
Аустер Л.	Сюїта ор.16	II
Бакс А.	Соната	III
Баркаускас В.	Прелюдія та фуга	II
Барток Б.	Соната для двох фортепіано та ударних інструментів	III
Бах В.Ф.	Соната фа мажор	II
Белов Г.	Концерт	III

Бауєр Е.	Дивертисмент для двох фортепіано та ударних	II
Брамс І.	Соната фа мінор ор.34-віс	III
Гасанов Г.	Сюїта	I
Горлов Н.	Сюїта	I
Дамб'єс П.	"Ігри" /перша та друга серії/ Соната №4	II
Дебюссі К.	По білому та чорному	III
Денисов Е.	"Сілуєти" для двох фортепіано, флейти та ударних	III
Євсєєв С.	Концертна сюїта ор.51	III
Капоша П.	Соната	III
Капп' Е.	Концертіно	I
Клова В.	Фантазія та фуга	III
Мартіне Ж.	Прелюдія та фуга	II
Мессіан О.	"Бачення Ам'їни" /сім п'єс/	III
Мійо Д.	Сюїта "Скарамуш"	II
Моцарт В.	Соната ре мажор К.448	III
Мушель Г.	Прелюдія та фуга. Сюїта №2.	II
Ніколаєв Л.	Сюїта ор.13	II
Обер Л.	Сюїта	II
Окунев Г.	"На святковій Неві" для двох фортепіано та ударних	II
Орґк Ж.	Сюїта	III
Пуленк Ф.	Сюїта	III
Раков М.	Героїчна сюїта ор.14 Танцювальна сюїта	II
Рахманінов С.	Сюїта №1 ор.5 /фантазія/ Сюїта №2 ор.17	III
Рачиньс А.	Соната	II
Рехін І.	Поліфонічний концерт	III
Стравінський І.	Концерт Соната	III

Фергюсон Х.	Партіта	III
Хіндеміт П.	Соната	III
Цитович В.	Сюїта	II
Чайковський Б.	Соната	II
Шеліговський Т.	Сюїта "На лузі"	I
Шостакович Д.	Сюїта ор.6	II
Бітес К.	Сюїта-пастораль ор.20	III
Ярданьї П.	Соната	III

В/ Одночастинні твори крупної форми

Аверченко А.	Балада	II
Арутюнян О.-Бабаджанян А.	Святкова для двох фортепіано та ударних	III
Бедялов Р.	Рапсодія	II
Бойко Р.	Циганська рапсодія	II
Бріттен Б.	Інтродукція та рондо в характері бурлески	II
	Елегічна мазурка	II
Вайнер И.	Варіації на тему угорських пісень	III
Гордєлї О.	Балада	I
Гумель І.	Інтродукція та рондо ор.5	II
Загорський В.	Рапсодія для скрипки, двох фортепіано та ударних	III
Зінгер О.	Анданте з варіаціями	I
Ліст Ф.	Патетичний концерт	III
Льотославський В.	Варіації та тему Паганїні	II
Метнер М.	"Мандруючий рицар" ор.58№2	III
Мільман М.	Варіації	II
Насїдце С.	Балада	II
Пейко М.	Концертні варіації	II
Рахманїнов С.	Російська рапсодія	II

Регер М.	Варіації та фуга на тему Баха ор.81	III
	Варіації та фуга на тему Бетховена ор.86	III
	Варіації та фуга на тему Моцарта ор.132-а	III
Сен-Санс К.	Варіації на тему Бетховена ор.35	III
Сікорський Т.	Діафонія	II
Тальберг С.	Велика фантазія та варіації на тему з опери Белїні "Норма"	II
Сїндїнг Х.	Варіації ор.2. Аллегро ор.41	II
Черепнін А.	Рондо ор.87-а	II
Шопен Ф.	Рондо ор.73	III
Шостакович Д.	Концертно ор.94	II
Шуман Ф.	Анданте з варіаціями ор.46 ^I	III
Енеску Д.	Варіації ор.5	III
Ешпай А.	Патетична ораторія для голосу, читця, двох фортепіано та ударних	II

С/ П'єси

Айве Ч.	Три чвертьтонові п'єси	II
Аргаматов В.	Романси ор.3	II
Багдасарян Б.	Ноктюрн	I
Барток Б.	Сім п'єс з "Мікркосмосу"	I
Бах І.С.	Дві п'єси з "Мистецтва фуги"	II
Бахор Ф.	Токата	II
Благої Д.	Скерцо-етюд	II
Глєр Р.	Шість п'єс ор.411	I
Дебїссї К.	Лїндараха	I
Земзарє І.	Скерцо "Антиквар"	II
Калсон Р.	Паралелї	II
Кангро Р.	Музика в стилї "BEAT"	II

I/ Є авторський варіант для двох фортепіано, двох віолончелей та валторни.

Кутавічус В.	Два колажа	II
Ліот Ф.	Пляска смерті	II
Мачаваріані О.	Експромт	II
Мопарт В.	Фуга до мінор К.426	II
Пейко М.	Інтрадукція і танець	II
Плакідіс П.	Інвенція "Квінти"	II
Подвала Л.	Скерцо	II
Половинкін Л.	Марш. Вальс. Телефонна гумореска.	II
Пуленк Ф.	Елегія	II
Сен-Санс К.	Героїчний марш ор.34 Каприс "Аравія" ор.95	II
Суолін В.	Пас'яно	III
Тектакішвілі О.	Поема. Гумореска.	II
Шостакович Л.	Тарантела	I

Обробки для двох фортепіано

А/ Сонатні, Сюїтні та поліфонічні цикли

Бах І.С.	Концерт ре мінор /вільна обробка Ф.Бузоні/ Органна соната соль мінор /обр. Вагнера/ Десять прелюдій з "Добре темпериро- ваного клавіру" /мелодико-контрапунк- тичні етюди з партією 2-го фортепіано І.Мопарта ор.137/ Шість прелюдій на теми пісень наро- дів СРСР /обр. М.Грінберга/ Квартет фа мінор ор.95/обр. М. Ба- лакірєва/ Симфонія №9 /обр. Ф.Ліста/ Одинадцять хоральних прелюдій /обр. В.Стародубровського/ Секстет ор.18 /обр. Ю.Кленгеля/ Органний концерт для мінор /обр. А.Готліба/ 40	III II II II III III II II II
----------	---	---

Генцель Г.	Соната соль мінор /обр. А.Готліба/ Соната сі-бемоль мінор /обр. Ф.Блуменфельда/ Маленька сюїта /обр. А.Бросера/ Іспанські танці ор.12 /обр. Б.Вольфа/ Концертне дуетно /обр. Ф.Бузоні/ Соната до мажор /обр. Е.Гріга/ Сюїта з балету "Казка про Блазні" /обр. В.Самольотова/ Сюїта з опери "Війна і мир" /обр. В.Самольотова/ Іспанська рапсодія Казки матінки Гуски" /обр. В.Старо- дубровського/ Симфонічні танці /обр. автора/ Антар /обр. Н.Пургольд/ Карнавал тварин /обр. М.Готліба/ Прелюдія та фуга соль-дієз мінор /обр. автора/ Концерт мі мажор /пер. М.Готліба/ Танцювальна сюїта /обр. С.Баласаєва/ Сюїта з балету "Сен Др'єсмовит" /обр. А.Готліба/ П'ять оркестрових п'єс ор.16 /обр. А.Веберна/ Соната сі-бемоль мінор /обр. К.Сен- Санса/ Вальси /обр. С.Прокоф'єва/ Вальси /обр. К.Сорокіна/ Шість етюдів у формі канона /обр. К.Дебюссі/ Маленька сюїта по "Сольфеджіям" /обр. Р.Хараджаняна/ Ревизька казка /обр. В.Боровикова/ Концерт для оркестру /обр. В.Боровикова/ 11	II I II I II I III II III I III II II II I III II II II II II II III
------------	--	--

Щаков С.	Танцювальна сюїта /обр. А. Готліба/	II
В/ Одночастинні твори крупної форми		
Бах Ф. Б.	Адажіо /обр. М. Готліба/	I
Букстехуде Д.	Органні токати №1, 2 /обр. В. Васил'єва/	I
Верді Д. - Ліст Ф.	Фантазія на тему опери "Ріголетто" /обр. А. Готліба/	II
Гендель Г.	Пасакалія соль мінор /обр. М. Готліба/	I
Глазунов А.	Концертний вальс ор. І7 /обр. М. Готліба/	II
Глінка М.	Блискучий дивертисмент на теми з опери В. Белліні "Сомнамбула" /обр. автора/	III
Дебюссі К.	"Післяполуденний відпочинок фавна" /обр. К. Дебюссі/	II
Ліст Ф.	Спогади про оперу В. Белліні "Норма" /обр. автора/	III
	Спогади про оперу В. Моцарта "Дон Кван" /обр. автора/	III
	Симфонічні поеми	III
Моцарт В.	Увертюра до опери "Чарівна флейта" /обр. Ф. Бузоні/	III
	Фантазія фа мінор /обр. Ф. Бузоні/	II
Пуленк Ф.	Капріччіо "Після балу-маскараду" /обр. автора/	II
Прокоф'єв С.	Попелюшка /сюїта-фантазія А. Готліба/	III
Равель М.	Вальс. /обр. автора/	III
	Інтродукція та аллегро	III
Раков М.	Вальс /обр. М. Готліба/	II
Россіні Д.	Увертюра до опери "Шовкова драбина" /обр. М. Готліба/	II
Скрябін О.	Мрії /обр. А. Готліба/	II
	Поєма екстаза /Л. Конюс/	III
Сен-Санс К.	Вальс-каприс "Весільний пиріг" /обр. автора/	II
	Інтродукція та рондо-капріччіозо /обр. К. Дебюссі/	II

Шуман Р.	Анданте кантабіле /обр. А. Готліба/	I
С/ П'єси		
Барток Б.	Перерване Інтерменцо /обр. А. Ведернікова/	II
Брамс І.	П'ять вальсів /обр. автора/	II
Гаджібеков У.	Два танці з опери "Кер Сгли" /обр. М. Алієвої/	I
Гілер Р.	Танці з балетів: "Мідний вершник", "Кам'яна квітка", "Тарас Бульба" /обр. М. Готліба/	I-II
Дебюссі К.	Священний танок. Світський танок. /обр. Г. Ліона/	II
Капп Е.	Народний танок з балету "Золото- пряки" /обр. автора/	I
Крайн О.	Три п'єси з "Танцювальної сюїти" /обр. А. Готліба/	II
Кривицький Д.	Багательі пушкінської пори #2 п'єси/ "Заручення" /обр. О. Глазунова/	II
Ліст Ф.	"Заручення" /обр. О. Глазунова/	I
Лагідзе Р.	Сачідао /обр. В. Паллашвілі/	I
Макаров Ф.	Три фрагменти з балету "Казка про рибака та рибу" /обр. А. Готліба/	II
Мущель Г.	Уривки з балету "Гульнара" /обр. автора/	II
Раков М.	Російська народна пісня "Цвели цве- тики" /обр. А. Готліба/	I
	Полька	II
Рахманінов С.	Два танці з опери "Аско" /обр. А. Готліба/	II
Різьський-Корсаков М.	Танок скоморохів з опери "Снігу- ронька" /обр. В. Бабіна/	II
Хачатурян А.	Танці з балетів "Гаяне" та "Спартак" /обр. А. Готліба/	II
Чарльоніс М.	Органні прелюдії /обр. Н. Грібаус- каса/	II

Щедрін Р., Флярковський А.	Збірка російських народних пісень в поліфонічній обробці	I
В/ Одночастинні твори крупної форми		
Бетховен Л.	Вісім варіацій на тему Вальштейна	II
Бородин О., Кюї П., Лядов О., Римський- Корсаков М., Чербачов В.	"Парафраз" на улюблену тему - 24 варіації для фортепіано в 4 руки і теми для 5-ї руки	I
Брамс І.	Варіації на тему Шумана ор.23 Російський суверенір	III II
Глінка М.	Капріччіо на російські теми	II
Діабеллі А.	Рондо ор.152	I
Мендельсон Ф.	Анданте з варіаціями ор.83-а Блискуче аллегро ор.92	II II
Моцарт В.	Варіації соль мажор /К.501/, Соната фа мінор, Фантазія фа мінор /К. додаток І45-в/	II
Регер М.	Варіації на тему Моцарта ор.132	II
Шуберт Ф.	Фантазія фа мінор ор.103 Варіації ор.10, 35, 82, 84 /І/ Рондо ор.84/2/, 107, 108 Аллегро "Життєві бурі" ор.144	II II-III III
С/ П'єси		
Бетховен Л.	Три марша ор.45	I
Бородин О.	Полька. Вальси	I
Брамс І.	Угорські танці. Вальси ор.39	I-II
Глінка М.	Полька Експромт у формі галопу з опери Доніцетті "Любовний напій"	II
Гріг В.	Норвезькі танці ор.35	

	Вальси-каприси ор.37 Дві гуморески ор.19. Норвезькі мелодії ор.63	I II
Дворжак А.	Слав'янські танці ор.46 і 72	I-II
Дебссі К.	Шотландський марш Тріумф Вагха	I II
Можковський М.	Вальси ор.8. Іспанські танці ор.12, 65. Польські народні танці ор.55	I-II
Моцарт В.	Фуга соль мінор /К.401/	I
Рахманінов С.	Шість п'єс ор.11 Італійська полька	II
Регер М.	Шість п'єс ор.94	II
Серов О.	Фуга	I
Стравинський Ф.	Три легкі п'єси /ліва партія легка/ П'ять легких п'єс /права партія легка/	I
Шуберт Ф.	Марші ор.27, 40, 51, 55, 66, 121 Полонези ор.61, 75 Фуга ор.152	I-I I
Твори українських композиторів для двох фортепіано		
А/ Обробки для двох фортепіано		
Лисенко М.-Ревуцький Д.	Увертюра до опери "Тарас Бульба" /обр. А.Коломійця/	II
Лятошинський Б.	Увертюра до опери "Полководець" /обр. Н.Холодної/	III
Мейтус Ю.	Увертюра до опери "Молода гвардія" /обр. М.Сечкіна/	II
В/ Світні цикли		
Сечкін М.	Святкова сюїта	II
Скорик М.	Сюїта з музики до драми Л.Українки "Камінний господар"	II
С/ Одночастинні твори крупної форми		

Жук А.	Концертно	II
Косенко В.	Поема "Заклик"	II
Красотов А.	Антифони	III
Сільванський М.	Поема пам'яті Валерія Волкова	II
Тіц М.	Концерт-поема	II
Штогаренко А.	Молодіжна поема	II

Г/ П'єси

Бібік В.	Відголоски	III
Іщенко Ю.	Слов'янське капріччіо	II
	Фуга-коллаж на тему ВАСН	III
Красотов О.	Капріччіо-бурлеска	III
	П'єса на японську тему "Сакура"	II
Лисенко М.	Запорізький марш	I
	/обр. Штогаренка А./	I
Ляшенко Г.	Три Інтерменцо	II
Фрейдлін Я.	Прелюдія і токката	II
Шмо І.	Трійка /обр. Пороцького В./	I
Щуровський Ю.	Гумористичний танок	I

Подп. в печать 09.12.93. Формат 60×84^{1/16}. Бумага типограф. Офсетная печать.
 Усл. печ. л. 0,93 . Усл. кр.-отт. 1,04 . Уч.-изд. л. 1,0 . Тираж 100 экз.
 Заказ № 4-7015.